

ULIGHED KOSTER

FOAs samlede ulighedsudspil

FOAs forslag til at skabe mere lighed

ældre
Forslag
overlevelse
hed
Forslag
overlevelse
elettelse
social arv
reform
værdighed
dagpenge
børn
gode leveår
velfærd
sundhed
Vækst
reformer
FOAs anbefalinger
forbrug
muligheder
offentligt
det koster
fattigdom
Levetid

Indhold

FOAs samlede ulighedsudspil	3	Katalog over FOA-forslag til at forhindre ulighed i Danmark	32
Udvalgte FOA forslag til at forhindre ulighed	4	Ældre	32
Ulighed i sundhed	4	Sundhed	33
Reformernes ulighed	5	Mindre ulighed blandt børn	35
Ulighed blandt ældre	5	Børnefamiliernes økonomiske vilkår	36
Ulighed blandt børn	7	Børns sundhed	36
Danmark og uligheden	8	Reformernes ulighed	36
Det siger FOAs medlemmer om ulighed	13	Dagpengereformen	36
Ulighed i sundhed	17	Tilbageføringsreformen	37
Ulighed blandt ældre i Danmark	21	Ankereformen	38
Reformerne på det sociale og beskæftigelsesrettede område	24	Kontanthjælpsreformen	38
Børns ulighed	30	Sygedagpengereformen	38
		Reformerne på det specialiserede sociale område	39
		Systemet	39
		Hvad skaber ulighed	39

FOAs samlede ulighedsudspil

FOA har i 2014-2015 sat ekstra fokus på ulighed. Den sociale og økonomiske ulighed har igennem flere år været stigende i Danmark og i hele verden. Det betyder, at flertallet af borgerne får færre muligheder og bliver begrænset. Der kommer større skel i samfundet. Og hvis det helt konkret medfører, at vi får en elite, som bosætter sig i områder med andre, der ligner dem selv, og deres børn går i skoler, hvor alle elever kommer fra privilegerede familier, så bliver det en selvforstærkende effekt, som kun vil vokse med tiden. Velfærdssamfundet har igennem flere år været det stærkeste værn mod denne opsplitning.

Både verdensbanken, FN og OECD – altså store velrenommerede vestlige institutioner – advarer i disse år mod den voksende ulighed i medlemslandene, fordi ulighed hæmmer væksten og truer sammenhængskraften i samfundet.

FOAs medlemmer arbejder på de store velfærdsområder med borgere i børnehaver, skoler, sygehuse og i ældreplejen. De ser den voksende ulighed og er også selv en del af den.

FOA vil være med til at bryde den voksende ulighed. FOAs medlemmer kan se, hvis lille Marias liv hænger i laser, og de kan være med til at give hende den gode start på livet, som sikrer hende en uddannelse. Men FOAs medlemmer er også selv udsat for ulighed. De har oplevet dagpengereformens benhårde konsekvenser. Og ofte er de nederst i hierarkiet på arbejdspladserne, på lønskalaen, og rammes oftere af sygdom end andre borgere i samfundet.

Uligheden er med de nyeste opgørelser desværre steget igen efter et par år med faldende ulighed. Det skyldes blandt andet skattelettelser.

FOA mener, at regeringen skal sætte et mål om, at uligheden ikke må stige i landet og hvis uligheden stiger så skal der sættes aktivt ind med politiske tiltag, som reducerer uligheden.

FOA kommer her med over 50 forslag til, hvordan man kan rette op på uligheden i Danmark, i denne opsamling på en lang række udspil, analyser og notater om ulighed, som er blevet produceret for at belyse ulighed i det forgangne år.

Venlig hilsen

Dennis Kristensen

Dennis Kristensen
forbundsformand

Udvalgte FOA forslag til at forhindre ulighed

FOA har over 50 konkrete forslag til, hvordan vi kan bekæmpe uligheden i Danmark. Her er et udvalg – alle forslagene kan læses sidst i denne pjece.

Den offentlige sektor i Danmark sikrer omfordelingen af velstand og modvirker derved uligheden. Derfor bør vi styrke den offentlige sektor i stedet for at svække den. Uligheden må ikke stige i Danmark, og sker det alligevel, må regeringen sætte aktivt ind med konkrete politiske forslag, der reducerer uligheden igen.

Ulighed i sundhed

1. **Pensionsalderen bør justeres**
Restlevetiden og de sidste gode leveår er i øjeblikket bekymrende skævt fordelt. Det bør Folketinget tage højde for, når pensionsalderen skal justeres i 2015.
2. **Sundhedsvæsenet skal kompensere for den sociale ulighed**
Danskernes sundhed er ulige fordelt efter sociale og økonomiske

skel, og direktøren og social- og sundhedsassistenten lever ikke lige lange. FOA mener, at sundhedsvæsenet skal arbejde målrettet for større lighed i sundheden ved at behandle borgerne forskelligt.

3. **Arbejdspladsen skal også være sundhedsarena**
Helbredstjek skal ikke tænkes snævert, men også foregår fokuseret f. eks. på arbejdspladser med medarbejdere, med særlig stor forekomst af de store livsstilssygdomme. Arbejdspladsen kan blive en sundhedsarena, der fremmer gode vaner inden for kost og motion, og der bør særligt fokuseres på de arbejdspladser, der rammes af ulighed i sundhed.

Reformernes ulighed

1. **Dagpenge**
Der skal indføres bedre muligheder for at optjene retten til dagpenge. Det skal altid kunne betale sig for en arbejdsløs at søge arbejde, også f. eks. et deltidsjob i en kortere periode end et år. En dags, en uges eller en måneds arbejde skal forlænge retten til dagpenge.
FOA mener, at en uges arbejde skal give 6 uger forlænget dagpengeret, en måneds arbejde 6 måneders ekstra dagpengeret og et halvt års arbejde skal give ret til en helt ny toårig dagpengeperiode.
2. **Førtidspension**
FOA mener, at der bør være lettere adgang til førtidspension for danskere under 40 år, og at der bør sættes et loft over, hvor lang

tid de ressourceforløb, borgerne skal igennem inden førtidspensionen kan tilkendes, må vare. Samtidig skal borgere selv have mulighed for at ansøge om et ressourceforløb med henblik på førtidspension, og ikke som nu være afhængig af sagsbehandlernes vurdering. Der bør også indføres klageadgang.

3. **Sygedagpenge**
De borgere, der er for raske til at modtage sygedagpenge og for syge til at modtage dagpenge, skal også sikres. FOA mener, at denne gruppe også bør sikres en ydelse, så de ikke falder helt ud af forsørgelsessystemet. Samtidig bør retten til gensygemelding efter 22 ugers sygdom genindføres, så alvorligt syge borgere ikke efterlades på den meget lave ressourceforløbsydelse eller helt uden indtægt.

Ulighed blandt ældre

1. **Værdighed**
FOA mener, at alle kommuner bør indføre en værdighedspolitik i ældreplejen. Det vil skabe bedre fokus på den enkelte borgers ønsker og behov og modarbejde ulighed. Samtidig bør der være særligt fokus på borgerens sociale situation, når der visiteres til hjælp. FOA ser med stor bekymring på, at nogle kommuner bruger rehabilitering som besparelsesinstrument. Sårbare ældre risikerer at blive efterladt i ensomhed, og den tendens må stoppes.
2. **Demens**
Antallet af demens-ramte udvikler sig voldsomt over de kommende år. FOA foreslår en national handleplan, der baserer sig på en koordineret indsats og prioriterer demens som en kritisk

sygdom. Den bør indeholde både flere penge og ressourcer til forebyggelse, behandling, pleje og omsorg af de demente og kompetenceudvikling af medarbejderne, udbygning af kapaciteten af demensagnede boliger og en styrket forsknings og oplysningsindsats.

3. **Ældre medicinske patienter**

Ældre medicinske patienter er fortsat en gruppe, der er hårdt ramt af ulighed. Derfor mener FOA, at der bør rettes særligt fokus her, særligt på de særligt sårbare ensomme ældre medicinske patienter. Det kan ske ved styrket samarbejde på tværs af sektorer fx mellem sygehus og hjemmepleje. Der skal sikres tilstrækkelig støtte og behandling i kommunerne blandt andet gennem kompetenceudvikling af medarbejderne.

Ulighed blandt børn

1. **Minimumsnormeringer i dagtilbud**

FOA mener, at der bør indføres lovbestemte minimumsnormeringer for personalet i dagtilbud. Konkret må der højst være 3 0-2-årige børn pr. medarbejder og højst 6 3-5-årige børn pr. pædagogisk medarbejder i daginstitutioner. I SFO eller fritidshjem skal der højst være 10 6-10-årige børn pr. pædagogisk medarbejder. I dagplejen bør en dagplejepædagog højst føre tilsyn med 50 børn.

2. **Dagtilbud skal drives i offentlig regi**

Dagtilbudsloven skal ændres, så det ikke længere er muligt at etablere sig som privat børnepasser eller etablere private daginstitutioner. For at sikre

kommunernes mulighed for at overholde pladsgarantien og medarbejdernes mulighed for fortsat beskæftigelse kan de private ordninger fortsætte i en overgangsperiode. Det skal fortsat være muligt at etablere selv-ejende daginstitutioner.

3. **Uddannelse af personalet**

Kommuner og regioner skal tilbyde alle ikke-pædagogisk uddannede medarbejdere orlov til at gennemføre uddannelsen til pædagogisk assistent, senest efter 3 års beskæftigelse på området. Der skal ske en kraftig forøgelse af dimensioneringen på den pædagogiske assistentuddannelse. Pædagoger skal have adgang til videreuddannelse på diplomniveau og pædagogiske ledere skal have tilbud om diplomuddannelse i ledelse ved deres ansættelse.

Danmark og uligheden

Uligheden er stigende verden over og Danmark er ikke gået ram forbi. FOA mener det er på høje tid at vende udviklingen, så Danmark igen kan komme i top som verdens mest lige land.

Danmark har mistet sin plads som det mest lige land i verden (OECD) og antallet af økonomisk fattige steg markant i 00'erne og er desværre efter en opbremsning begyndt at vokse igen. Ifølge Økonomi- og Indenrigsministeriets opgørelse er antallet af økonomisk fattige steget fra 16.242 personer i 1999 til 40.041 personer i 2013. Dette er en stigning på 147 %¹.

Samtidig er uligheden i Danmark vokset fra 20,1 i 1994 til 26,2 i 2013, hvis man bruger gini-koefficienten som indikator for ulighed².

¹ Familiernes økonomi, Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2015

² Ulighed opgøres ofte med den såkaldte gini-koefficient, et mål der angiver indkomstfordelingen. Værdien 0 betyder, at indkomsten er fordelt helt lige mellem borgerne og værdien 100 betyder, at hele landets indkomst er koncentreret hos et enkelt individ.

Og ifølge OECD er Danmark røget fra at ligge nummer et som det mest lige land i år 2000 til at være det fjerde mest lige land i 2011 overgået af Island, Norge og Slovenien³.

Skattelettelse har været med til at øge uligheden

En stor del af forklaringen på den stigende ulighed er, at man i 00'erne sænkede skatten for de rigeste og ydelserne for de fattigste. Samtidigt indkasserede boligejerne store værdistigninger, da huspriserne steg og ejendomsboligværdiskatten blev fastfrosset. AE Rådet har blandt andet opgjort, at der i 00'erne blev givet skattelettelse for over 50 mia.kr. Af disse skattelettelse fik den rigeste tiendedel af befolkningen ca. 46.000 i årlig indkomstfremgang,

³ OECD (2015): Income Distribution and Poverty.

mens den fattigste tiendedel kun fik 4.000 kr.

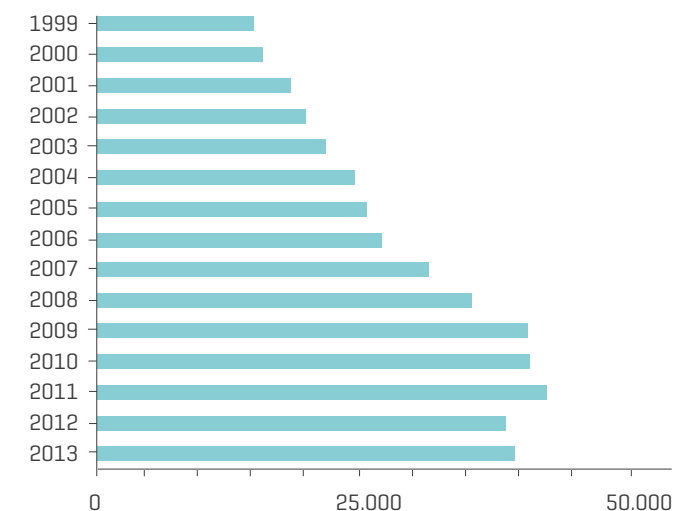
Ifølge Økonomi- og Indenrigsministeriet kan stigningen i uligheden fra 2012 til 2013 til dels henføres til

fastfrysningen af personfradraget og forhøjelsen af topskattegrænsen. Der er altså ingen tvivl om, at skattelettelse har medført stigende ulighed i samfundet.

Lighed skaber vækst og fremskridt

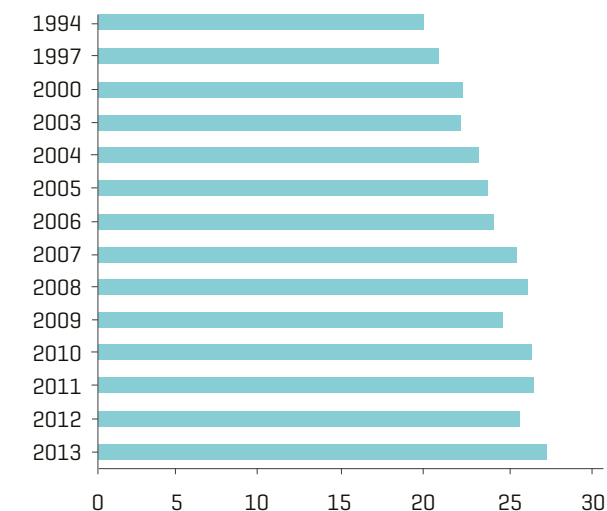
En stigende ulighed er socialt uholdbart og er med til at begrænse vores muligheder for vækst. Det liberale argument, om at ulighed skaber dynamik og vækst, holder ikke.

Figur 1. Økonomisk fattige danskere 1999-2013

Kilde fig. 1-2: Familiernes økonomi, Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2015
Anm.: Ikke oplysninger for alle år (Fig. 2).

Figur 2. Ulighed i Danmark (gini-koefficient) 1994-2013

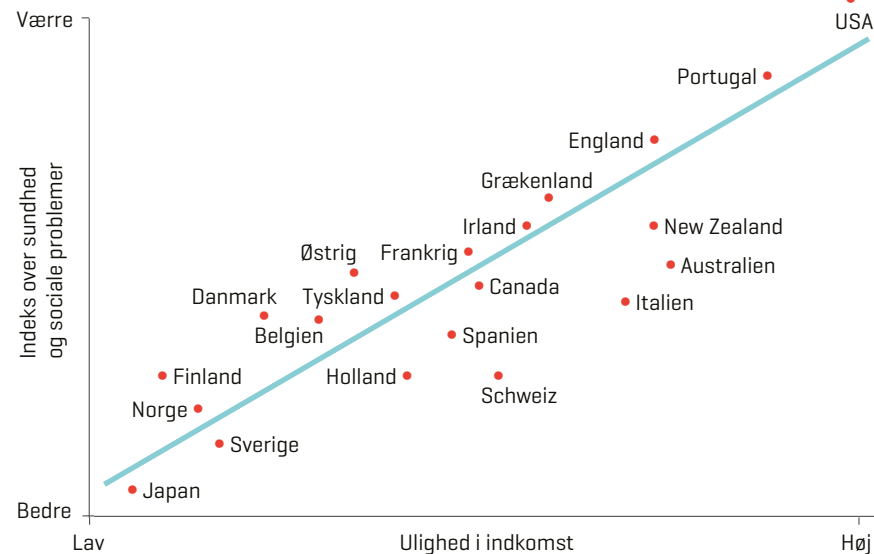
Vi har brug for et stærkt velfærds-samfund, hvor alle har lige muligheder for at bidrage til fremskridt og udvikling.

Det er dokumenteret⁴, at der findes en stabil sammenhæng mellem lighed og fremskridt i samfund. Samfund med stor økonomisk lighed har fx færre sociale problemer, bedre muligheder for at bryde social arv, højere uddannelsesniveau, mindre kriminalitet og en bedre sundhedstilstand. Lighed bør derfor være en selvstændig målsætning og tænkes ind i fremtidens vækst.

Uligheden i indkomst spiller samtidig en afgørende rolle for samfundets sociale mobilitet. Mobiliteten er højest i lande med høj indkomstlighed. Ulighed begrænser altså mulighederne for social mobilitet – og dermed også grundlaget for udviklingen af den gruppe af mennesker, der skal være med til at skabe morgendagens vækst.

⁴ Richard Wilkinson & Kate Pickett, 2011: The Spirit Level: Why greater equality makes societies stronger.

Figur 3. Indeks over sundhed og sociale problemer

Kilde: Richard Wilkinson & Kate Pickett, 2011: The Spirit level: Why greater equality makes societies stronger.

FOA mener, at social og økonomisk lighed skal være grundstenene i fremtidens vækstpolitik, der har fokus på livskvalitet. Både OECD og IMF har i stigende grad fokus på en bredere vækstdagsorden, og de peger i en anden retning end den neoliberalistiske politik. Sociale hensyn kan godt gå hånd i hånd med en økonomisk politik, der vil fremme væksten.

En analyse fra tænketanken CEVEA⁵ viser samtidigt, at økonomisk ulighed hæmmer alle i samfundet, både rige og fattige – ligesom lighed kommer alle i samfundet til gode. I lande med høj ulighed er befolkningen gennemsnitligt mindre

⁵ De rigeste er mere tilfredse med livet i lige lande, CEVEA, 2015

tilfredse med livet som helhed, også når man tager højde for medianindkomsten i landene. Også de rigeste, her målt som den rigeste femtedel af befolkningen, har en lavere generel livstilfredshed i lande med høj ulighed. Og omvendt er de rigeste ikke blot mere tilfredse med livet som helhed i lande med lav ulighed, men nyder også livet mere i hverdagen.

Analyse af vækst og ulighed fra OECD

En rapport fra OECD viser, at der er en sammenhæng mellem økonomisk ulighed og vækst. Et studie af OECD-landene fra midt-firserne til 2010 viser, at stigende ulighed kan påvirke væksten negativt.

Rapporten viser, at hvis gini-koefficienten, som er den anerkendte målemetode for fordelingen af indkomster og formuer, hæves med 3, vil væksten generelt i OECD-landene blive reduceret med 0,35 % om året i 25 år, hvilket samlet giver et reduceret BNP på 8,5 % over denne periode⁶.

⁶ OECD 2014, Datasæt: Income Distribution and Poverty, side 1-2.

Mere ulige fordeling af rigdommen i et samfund giver altså lavere vækst.

Den øgede ulighed i netop Danmark har dog kun haft en mindre afdæmpende effekt på væksten sammenlignet med andre OECD-lande, hvor eksempelvis Norge og Sverige har oplevet endnu lavere vækst p.g.a. øget ulighed end i Danmark. Men OECD's anbefalinger gælder også for Danmark, og deres analyse er samlet set et vægtigt argument for at se kritisk på uligheden i det danske samfund, også ud fra en vækstdagsorden.

Den vigtigste forklaring på sammenhængen mellem ulighed og vækst findes, når man ser på forholdet mellem den lavere del af middelindkomsten og nedefter i forhold til indkomsten for resten af befolkningen. Det er altså ikke kun det, at den fattigste del af befolkningen bliver relativt fattigere, der hæmmer væksten. Men hvis 40 % af befolkningen sakker bagud i forhold til de øvrige 60 %, hæmmer det også væksten.

Sammenhængen mellem øget ulighed og mindre vækst kan ifølge OECD bl.a. hænge sammen med en negativ social arv, hvor børn af forældre med kort eller ingen uddannelse (og lav indkomst) får sværere ved at få en længere uddannelse og ved at øge den sociale mobilitet. Dette formindsker samfundets samlede vækstpotentiale⁷.

Offentligt forbrug mindsker uligheden og øger væksten

I Danmark sker en stor omfordeling gennem skatter og overførsler til folk uden arbejde. Det er med til at udjævne forskellene mellem rig og fattig. Men faktisk sker der også en væsentlig omfordeling gennem velfærdsydelse. Mange velfærdsydelser er gratis i Danmark i modsætning til mange andre lande. Det medfører også en større lighed.

En realvækst i det offentlige forbrug på 0,6 % om året vil medføre 20 mia. kr. mere i offentligt forbrug frem til

⁷ OECD 2014, Datasæt: Income Distribution and Poverty, side 2-4.

2020 i forhold til i dag. Kigger man på virkningen af et større offentligt forbrug og danskernes forbrugsmuligheder, så vil et større offentligt forbrug medføre en større lighed i samfundet. Finansministeriet har beregnet, at 1 mia.kr. mere i offentligt forbrug vil give øgede forbrugsmuligheder svarende til 750 kr. mere om året for et par på kontanthjælp med 2 børn. En direktørfamilie vil få 630 kr., en funktionærfamilie vil få 690 kr. og en LO-familie 710 kr.

Tabel 1 Forbrugsmuligheder ved 1 mia.kr. og 20 mia.kr. mere i offentlige forbrug.

Disponibel indkomst	1 mia.kr.	20 mia.kr.
LO-familie, 2 børn	710	14.200
Privatansatte funktionærer	690	13.800
Direktørfamilie med 2 børn	630	12.600
Kontanthjælpsfamilie med 2 børn	750	15.000

Kilde: Finansministeriet og egne beregninger. Oplysning om revideret metode til beregning af fordelingsvirkninger af ændringer i offentligt forbrug, Finansministeriet 23. sept. 2014

Hæves det offentlige forbrug med 20 mia.kr. er effekten det, der svarer til øgede forbrugsmuligheder for en LO-familie med børn på 14.200 kr., og 12.600 kr. for en direktørfamilie, mens en familie på kontanthjælp og med 2 børn vil få øget forbrugsmulighederne med 15.000 kr.

En undersøgelse fra LO viser da også, at hvis man vælger at investere 1 mia.kr. i det offentlige (fx i børnepassning, uddannelse og infrastruktur), så kommer pengene flere gange igen end hvis man bruger dem på skattelettelser (fx topskattelettelser)⁸.

Uddannelse

Uddannelse er uden tvivl den faktor, som i sig selv betyder mest for at bryde den negative sociale arv. Igennem mange år er uddannelsesniveaet i Danmark steget.

I 1990'erne fik 60 % af unge med ufaglærte forældre en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse. I løbet af 00'erne

⁸ Danmark 2030, LO 2015

og starten af 10'erne faldt andelen af mønsterbrydere til ca. 50 % i 2014. De nyeste tal viser en lille stigning igen. Det er altså lidt mere end hver anden ung med ufaglærte forældre, der får en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse i dag. Antallet af 25-årige med ufaglærte forældre er reduceret fra knap 34.000 i 1990 til 8.000 i 2015, dvs. med over 75 %.

Danmark er et af de lande, som traditionelt har haft den største sociale mobilitet. Hvis man vil udleve den amerikanske drøm, så er det ironisk nok nemmest i Skandinavien. OECD har undersøgt forskellen i andelen, der får en uddannelse ud over grundskolen afhængig af deres forældres uddannelseslængde. I Danmark er forskellen ikke særlig stor – ca. 10 procentpoint, mens den i lande som USA, Italien og Spanien er over 30 procentpoint⁹.

⁹ Education at a glance, OECD, 2012. 25-34 årige. Sammenligning af personer, hvis forældre høre en kompetencegivende uddannelse med personer hvis forældre højest høre n grundskoleuddannelse.

Det siger FOAs medlemmer om ulighed

Citat

Tidligere pædagog-medhjælper, 41 år

Det er på ingen måder sundt for en familie, hvor der er indblandet børn, at opleve ens forældre ikke kan klare sig økonomisk og må vende op og ned på hele deres tilværelse. Vi har skullet sælge bolig og bil for at starte forfra – og det koster også penge i længden.

FOA har undersøgt forholdene for en række af de medlemmer, som har mistet dagpengene og som er røget på en række lavere ydelser som kontanthjælp og arbejdsmarkedsydelse.

58 % af medlemmer på de lave ydelser har i perioden, siden de mistede dagpengeretten, måttet undvære tandlægebesøg på grund af deres økonomi. 15 % af medlemmer på lave ydelser har på grund af økonomi sparet lægeordineret medicin væk¹⁰.

En fjerdedel (25 %) af medlemmerne på lave ydelser som kontanthjælp eller arbejdsmarkedsydelse har på grund af deres økonomi måttet

¹⁰ Medlemmer uden dagpenge må skære ned på sundhed, 5/11 2014, FOA

undvære, at deres børn kunne deltage i sociale arrangementer.

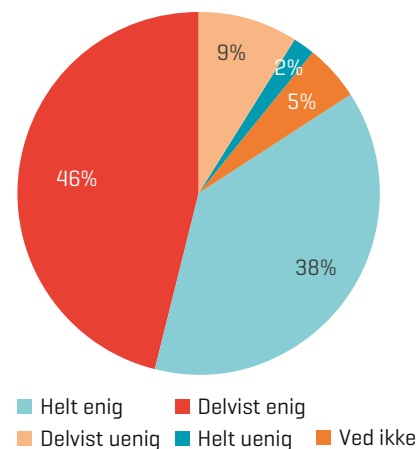
For medlemmer, som er kommet i job igen, gælder det derimod kun for 7 %.

For en tredjedel (33 %) af medlemmerne på lave ydelser økonomien betyder, at deres børn ikke kunne deltage i fritidsaktiviteter. For medlemmer uden indtægt er det to tredjedele (67 %). Er medlemmerne derimod kommet i job igen, er det kun 12 %, hvis børn har måttet undvære fritidsaktiviteter¹¹.

FOAs medlemmer er tæt på danskerne i deres daglige arbejde – i ældreplejen, i landets dagtilbud,

¹¹ Børn af udfaldsramte må undvære sociale arrangementer og fritidsaktiviteter, 7/11 2014, FOA

Figur 4: Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? Ulighed er et problem i Danmark

Antal svar: 2.175.

Kilde: FOAs medlemspuls maj 2014

på sygehusene osv. En meget stor del af dem [84 %] er helt eller delvist enige i, at ulighed er et problem i Danmark. Og omtrent lige så mange mener, at FOA skal blande sig i debatten om ulighed. Det viser en rundspørge blandt FOAs medlemmer fra 2014.

Lidt over halvdelen [51-56 %] af medlemmerne, der er ansat i ældreplejen, på børneområdet, på sygehuse og i psykiatrien oplever, at

uligheden blandt borgerne er steget inden for de sidste fem år [helt eller delvist enige]¹².

Større skel

Forfatteren Lars Olsen sætter problemet på spidsen:

“En af styrkerne i den danske velfærdsmodel er, at vi har blandede boligområder og en folkeskole, hvor vi møder hinanden på tværs af skel. Det skaber social sammenhængskraft. Men det er det, der forvirrer, når man får ghettoskoler med sociale problemer i den ene ende og velhaver-skoler i den anden. 43 % af børnene fra overklassen og den højere middelklasse i hovedstadsområdet går i dag i skoler, hvor deres egne er i flertal. Det er en dramatisk forandring siden 1985, da tallet var 17 %”¹³.

¹² Det siger FOAs medlemmer om ulighed i Danmark, 2014

¹³ Politiken 10. oktober 2014: Krisen har øget afstanden mellem eliten og alle de andre.

I bogen dokumenteres en udvikling fra midten af 1980'erne, hvor forskellen på top og bund i Danmark er blevet markant større, og det ses tydeligt, hvis man kigger nærmere på FOA-medlemmernes økonomi. For eksempel havde et medlem af overklassen¹⁴ i 1985 en disponibel indkomst, der var to en halv gange større end FOA-arbejder – i 2012 havde overklassen fem gange så mange penge til rådighed¹⁵. Udviklingen er ikke stoppet.

Ulighed på arbejdsmarkedet

Men det handler ikke kun om pengene mellem hænderne – indkomstniveauet har også betydning for, hvor meget indflydelse den enkelte har på sit daglige arbejde. En undersøgelse fra Gallup viser, at har man en indkomst på over 400.000 kr.,

¹⁴ Overklassen er i bogen defineret som: Selvstændige, der tjener over 3 gange så meget som den typiske indkomst, topledere, der tjener over 3 gange så meget som den typiske indkomst og personer med videregående uddannelse, der tjener mere end 3 gange så meget som den typiske indkomst.

¹⁵ Kilde: FOA'ere i det danske klassesamfund, AE Rådet oktober 2014

så svarer 53 % af danskerne, at de i høj grad selv bestemmer hvordan deres arbejdsdag tilrettelægges. Tjener man derimod mellem 200.000 kr. og 400.000 kr., så svarer 37 %, at de i høj grad selv tilrettelægger deres arbejdsdag.

Vi får på alle måder et fattigere samfund, hvis alle ikke føler, at de kan bidrage til samfundet og bruge deres evner og talenter.

I samme undersøgelse spurgte Gallup danskerne, om de får brugt deres evner og talenter i hverdagen. Blandt dem der tjener over 400.000 kr. siger 45 %, at de i høj grad får brugt deres evner og talenter fuldt ud i hverdagen, mens det blandt dem, der tjener under 400.000 kr. kun er 21 %¹⁶.

Ufrivillig deltid

Antallet af deltidsansættelser er vokset i Danmark de seneste år og det er antallet af personer, som er på ufrivillig deltid også.

¹⁶ Kilde: Gallup for FOA og Region Syddanmark, 2014

Vi bør sætte ind over for ufrivillige deltidsansættelser. Dels er det tåbeligt ikke at udnytte arbejdskraften fuldt ud, men mest af alt kan det skabe et arbejdsmarked, hvor man som person ikke kan tjene nok til at få hverdagen til at hænge sammen. Det er en udvikling, man har set i Tyskland med dårligt betalte jobs.

Når man kigger på de folk, der er på “ufrivillig” deltid, så er antallet vokset fra 81.000 til 120.000 fra 2007 til 2013¹⁷. Det er en stigning fra 13 til 19 % ud af alle deltidsansatte, som ikke kan få fuldtid. Det var i 2013 91.000 kvinder og 29.000 mænd, der var ansat i ufrivillige deltidsstillinger.

Det svarer omtrent til det billede man kan se blandt FOAs medlemmer. Her siger 19 % af de deltidsansatte FOA-medlemmer, at de gerne vil op i tid¹⁸. 67 % som gerne

¹⁷ 120.000 er ufrivilligt på deltid, Danmarks Statistik, 27. november 2013

¹⁸ Det siger FOAs medlemmer om deres arbejdstid, FOA, 16. april 2012

Tabel 2 Deltid i kommuner og regioner 2015

I alt	37%
Social- og sundhedspersonale, KL	82%
Lærere m.fl. i folkesk. og spec. underv.	11%
Syge- og sundhedspersonale, ikke ledende	44%
Pæd. pers., daginst./klub/skolefr.	54%
Kontor- og It-personale, KL	21%
Syge- og sundhedspersonale - basis, KL	61%
Hjemmevejledere og pæd.pers., døgninst.	35%
Pædagogmedhj. pædagogiske assistenter	67%
Akademikere, KL	13%

Kilde: krl.dk, februar 2015. Månedslønnede ordinært ansatte.

vil have flere timer, har spurgt ledelsen, mens 79 % ikke er blevet stillet i udsigt, at de kan komme op i tid.

Deltid varierer fra faggruppe til faggruppe i kommuner og regioner. Samlet set er 37 % af de ansatte på deltid. Men kigger man alene på SO-SU-personalet, så er 82 % på deltid, mens det kun er 11 % blandt lærerne og 44 % blandt sygeplejerskerne.

Danskerne mener uligheden er et problem

2 ud af 3 danskere betragter ulighed, dvs. afstanden mellem "rige" og "fattige", som et problem. Det viser en ny undersøgelse udarbejdet af Analyse Danmark på vegne af Ugebrevet A4¹⁹. Andelen af danskere, der er alvorligt bekymrede for uligheden er tilmed steget over de seneste år. I 2008 var det kun hver femte dansker, der i høj eller meget høj grad oplevede ulighed som et problem i Danmark. I dag svarer mere end hver tredje dansker, at de oplever ulighed som et problem i høj eller meget høj grad. Tillige forventer over halvdelen af danskerne, at uligheden vil stige i de kommende år.

Både samfundsforsker Bent Greve og professor Jørgen Goul Andersen mener at undersøgelsen afspejler virkeligheden, da uligheden rent faktisk er steget siden 2008. Danskerne opfattelse af ulighedsproblemet er altså ikke kommet ud af den blå luft.

Danskernes opfattelse af ulighed varierer i øvrigt, alt efter hvilket parti de bekender sig til. Hele 83 % af vælgere i rød blok oplever ulighed som et problem. Det samme gælder kun 48 % af vælgere i blå blok.

Ulighed i sundhed

Formelt har alle lige adgang til sundhedsvæsenet. Virkeligheden viser desværre, at uligheden i sundhed er stor, både sygdomme, levetid og adgang til sundhedsydelser er skævt fordelt. Det kan og bør vi rette op på.

FOA satte i 2010 ulighed i sundhed på dagsordenen med sit udspil *Sundhed for alle*. Flere af FOAs forslag er blevet imødekommet, blandt andet er skattebegunstigelserne til arbejdsgiverbetalte sundhedsforsikringer blevet fjernet og behandlingsgarantien, der meget firkantet lagde beslag på ressourcerne i sygehusvæsenet, er blevet blødt mere op. Og ikke mindst er ulighed i sundhed blevet et stort indsatsområde.

Men FOA mener fortsat, at man kan arbejde mere målrettet for at rette op på uligheden i sundheden. Det bør først og fremmest gøres ved at tage forebyggelse mere alvorligt, også økonomisk. Det kan langt bedre betale sig både for den enkelte og for samfundet som helhed. Det kan gøres ved at udbrede sundhedsindsatsen på arbejdspladserne mere systematisk. Og ved at arbejde mere med børns sundhed.

Sundheden er stadig skævt fordelt. De bedst stillede i samfundet lever længere og de rammes i mindre grad af sygdom. Og når de rammes, har de større chance for at overleve sygdommen.

Ulighed i levetid og gode leveår

Levetiden i Danmark er stigende, og særligt siden midten af 1990'erne har der været en vækst i den forventede levealder. Samtidig er forskellene mellem mænd og kvinder blevet mindre. Men Danmark halter stadig langt bagefter de andre nordiske lande. I 2011 var middellevetiden for mænd godt 77 år, og levetiden var knap 82 år for kvinder. Det er i gennemsnit 2 år kortere end eksempelvis Sverige.

Ifølge AE Rådet er middellevetiden for de 25 % rigeste mænd 82 år, mens middellevetiden for de 25 % fattigste mænd er 72 år. Der er altså

¹⁹ Stigende ulighed bekymrer danskerne, A4, 8.1. 2015

næsten 10 års forskel i levetiden mellem de 25 % rigeste og fattigste i Danmark. Forskellen er vokset med næsten 5,5 år de sidste 25 år. En tilsvarende opgørelse for kvinder viser, at de 25 % rigeste kvinder har en middellevetid på 85 år i 2011, mens middellevetiden for de 25 % fattigste kvinder er 79 år – dvs. en forskel på 6 år mellem høj- og lavindkomstgruppen. Her er forskellen også blevet større, men ikke så voldsomt som hos mændene (ca. 0,5 år).

Ser man kun på FOAs medlemmer, viser en anden undersøgelse, som Danmarks Statistik har gennemført for FOA, at forskellen i levetiden mellem a-kassemedlemmer er forholdsvis lille. FOA-medlemmers forventede restlevetid ligger både blandt mænd og kvinder under gennemsnittet for a-kasse medlemmer med 49,6 år for mændene og 53,3 år for kvinderne for de 30-årige. Det er 0,6 år og 0,2 år under gennemsnittet for a-kasserne. Undersøgelsen viser dog også tydeligt, at

det især er folk, som ikke er medlem af en a-kasse, som har særligt kort forventet levetid.

Der er også stor forskel på hvor mange gode leveår danskerne har tilbage af livet, når vi runder de 60 år. Ufaglærte har ca. 10 år uden helbredsproblemer, der nedsætter deres muligheder, mens det for folk med en videregående uddannelse er 15 år. Når pensionsalderen gradvist sættes op, vil det altså især ramme folk uden uddannelse eller

med kortere uddannelse, da netop disse grupper får endnu færre "gode" år, når arbejdslivet er slut. Man bør i diskussionerne om den fremtidige pensionsalder forsøge at justere for markante forskelle i levetid og 'resterende gode leveår'.

FOA-medlemmernes sundhed

FOA har bedt Statens Institut for Folkesundhed (SIF) om at lave en undersøgelse af FOA-medlemmernes sundhed. Den bygger på den store nationale rundspørge om danskernes sundhed *Den Nationale Sundhedsprofil* fra 2013. I alt 5.274 erhvervsaktive FOA-medlemmer har deltaget i undersøgelsen. Undersøgelsen indeholder også data fra 2010.

Færre FOA-medlemmer vurderer deres helbred som fremragende, vældig godt eller godt sammenlignet med alle andre erhvervsaktive danskere. Fra 2010 til 2013 er der sket et lille fald i andelen af FOA-medlemmer, der vurderer deres helbred som fremragende, vældig godt eller godt.

Hvis man kigger på FOA-kvinderne, så vurderer 89,7 %, at de har et godt helbred mod 92,6 % af andre erhvervsaktive kvinder.

Flere kvindelige FOA-medlemmer rapporterer et dårligt fysisk helbred sammenlignet med øvrige erhvervsaktive, og hele 11,5 % af FOAs kvindelige medlemmer i kost- og servicesektoren siger, at de har et dårligt fysisk helbred. Det samme siger til sammenligning 6 % af alle FOA-medlemmer og 6,3 % af FOA-kvinderne, mens det kun gælder for 4,3 % af de øvrige erhvervsaktive danske kvinder.

Rygning, overvægt og langvarig sygdom

Der er også flere dagligrygere blandt FOA-medlemmerne sammenlignet med andre på arbejdsmarkedet. 21,9 % af FOAs medlemmer er dagligrygere. Blandt kvinderne er det 22,2 %, mens det er 13,3 % blandt andre erhvervsaktive danske kvinder.

Blandt kvindelige FOA medlemmer er der også generelt flere moderat eller svært overvægtige sammenlignet

med øvrige erhvervsaktive. I alt er 52,2 % af FOAs medlemmer overvægtige. Blandt kvinderne er det 51,5 % mod 37,6 blandt andre kvinder generelt.

FOAs medlemmer drikker til gengæld mindre alkohol end andre erhvervsaktive danskere.

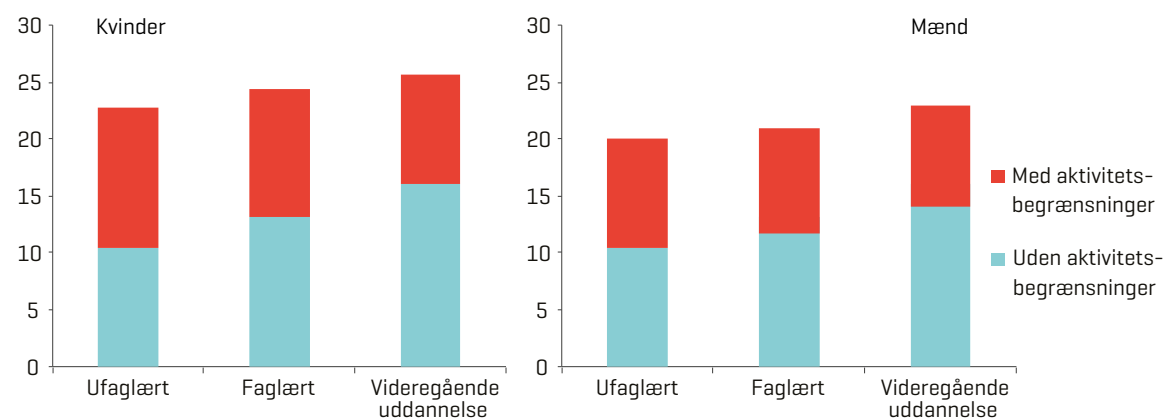
Flere FOA medlemmer har oplevet langvarig sygdom sammenlignet med øvrige erhvervsaktive på tværs af køn og sektorer. 29,8 % af FOAs medlemmer har oplevet langvarig sygdom. Især FOAs mænd har i højere grad end andre erhvervsaktive mænd oplevet langvarig sygdom. 35,5 % af FOAs mænd mod 25,8 blandt andre erhvervsaktive mænd.

Fysisk anstrengende arbejde og flere livsstilssygdomme

FOAs medlemmer har i langt højere grad fysisk anstrengende jobs end andre danskere. Blandt FOA-kvinderne er det 56,3 % mod 17,9 % hos andre erhvervsaktive kvinder.

På den anden side har kun meget få FOA-medlemmer et stillesiddende

Figur 5. Restlevetid for 60-årige opdelt efter uddannelse.

Kilde: Henrik Brønnum-Hansen, Institut for Folkesundhedsvidenskab

arbejde. 6,5 % af FOAs kvinder sidder mest stille på jobbet mod 50,9 % hos andre erhvervsaktive kvinder. Blandt mændene har 11,9 % af FOA-medlemmerne stillesiddende arbejde mod 47,9 % af de andre erhvervsaktive mænd.

FOA-medlemmerne ligger også højere på en række livstilssygdomme end andre erhvervsaktive danskere. 3,6 % af FOAs medlemmer har diabetes – 3,2 % af FOA-kvinderne og 6,1 % af FOA-mændene, hvilket er mere end andre erhvervsaktive danskere. Her er procenterne på hhv. 1,7 og 2,9 %.

Slidgigt og leddegigt rammer også i højere grad FOAs medlemmer og FOAs medlemmer har også i højere grad end andre erhvervsaktive danskere for højt blodtryk.

FOAs medlemmer udsættes i højere grad for støj end andre danskere – især medlemmerne i den pædagogiske sektor, og FOAs medlemmer har også i meget højere grad tunge løft end andre og flere bøjede og forvredne arbejdsstillinger.

Ulighed i arbejdsmiljø

Belastninger i FOA medlemmers fysiske og psykiske arbejdsmiljø udgør et væsentligt bidrag til den stigende ulighed i sundhed. Mange af FOAs medlemmer arbejder i nedslidnings-truede brancher. Det gælder både for rengøringsmedarbejdere, buschauffører, ansatte på dag- og døgninstitutioner og ansatte i hjemmeplejen²⁰.

²⁰ Kilde: Arbejdstilsynet, 2013. De særligt nedslidningstruede brancher defineres som de brancher, der har den højeste risiko for førtidspension, langtidssygefravær eller efterløn.

Det er alle brancher, der er kendetegnet ved et hårdt og belastende arbejdsmiljø, og det udsætter medarbejderne for en sundhedsrisiko, der er højere end risikoen for andre erhvervsaktive danskere.

Både det ergonomiske og det psykiske arbejdsmiljø er belastende i FOA-medlemmernes brancher. I det ergonomisk arbejdsmiljø handler det fortrinsvist om løft og forflytninger, hårdt fysisk arbejde, højt arbejdstempo og belastende arbejdsstillinger, mens det på det psykiske arbejdsmiljø er problemer med ledelseskvalitet, faglighed, mening i arbejdet, anerkendelse, alenearbejde, mobning, arbejds-tilrettelæggelse, krav i arbejdet [arbejdstempo og arbejdspress] samt vold og trusler.

Ulighed blandt ældre i Danmark

Uligheden blandt ældre er omfattende. De sårbare ældre uden opsparinger og velfungerende netværk får mindst hjælp, bliver hyppigere genindlagt og har de største udfordringer i forhold til fx medicin

Decideret fattigdom blandt ældre ses heldigvis sjældent i Danmark. Men der er desværre stor ulighed mellem forskellige grupper af ældre. Det kommer til udtryk ved, at der er forskellig adgang til behandling, pleje og omsorg.

Uligheden har store konsekvenser for svage ældres dagligdag og for deres velfærd. At uligheden er i hastig stigning blandt ældre, gør det endnu vigtigere, at samfundet tager fat på problemerne hurtigt. Formelt er der lige adgang til velfærdsgoder i Danmark, men virkeligheden er en helt anden. Økonomi, uddannelse og netværk hænger fundamentalt sammen med chancerne for at få en god alderdom. Ældre, der ikke har et stærkt og veluddannet netværk til at sørge for dem, får målbart mindre hjælp end ældre, der har ressourcer stærke børn og venner.

Uligheden gør sig gældende på både social- og sundhedsområdet. Det gælder fx i forhold til lægebesøg, hjemmehjælp og pleje. Som samfund står vi over for en kæmpe udfordring på demensområdet. Et stigende antal af danskere forventes at blive ramt af demens. Udfordringerne gælder også pårørende og eksempelvis indretning af egnede plejehjemsboliger. Svage og ensomme ældre har risiko for at blive underernærede.

Mange – men særligt de svageste ældre – har fået svært ved at begå sig på de offentlige hjemmesider i takt med digitaliseringen. FOAs medlemmer er blandt de faggrupper, der dagligt kan konstatere uligheds-kløften på ældreområdet. De arbejder blandt andet i hjemmeplejen og på plejecentrene og oplever uligheden hver dag.

Ulighed blandt ældre

En opgørelse fra AE Rådet har vist, at mens de fattigste 10 % af pensionisterne havde lidt over 100.000 kroner i disponibel indkomst, havde de rigeste 10 % i gennemsnit 450.000 kroner. Ser man på formuernes gennemsnitlige størrelser, så var det henholdsvis 150.000 kroner mod 3,5 millioner kroner for samme grupper.

Opgørelsen fra AERådet viste også, at uligheden op igennem 00'erne er vokset mere blandt pensionister end blandt nogen andre befolkningsgrupper. Denne ulighed ser ud til at fortsætte med at vokse, viser en undersøgelse fra ATP: Den halvdel af en årgang, der sparer mest op til pension, tegner sig således for hele 83 % af årgangens samlede pensionsopsparing. Imens står den halvdel, der sparer mindst op, kun for 17 % af opsparingen.

Det kan betyde, at der i fremtiden kommer pres på de ydelser og den service, vi tilbyder ældre. De bedrestillede vil efterspørge mere hjælp, og de vil samtidig få råd til at købe

sig til den i modsætning til de svage ældre. Oven i hatten ved vi, at ældre med velstillede børn får langt mere hjemmehjælp end ældre med børn, der ikke tjener så godt. Det viser en undersøgelse fra Danmarks Statistik: En ældre mand, der bor alene, får i gennemsnit halvanden gang mere hjemmehjælp, hvis hans børn tjener over 500.000 kroner om året. Hvis børnene tjener under 100.000 kroner, så modtager han knap det halve antal timer sammenlignet med gennemsnittet.

Demens og ensomhed

Hvert år udvikler ca. 15.000 mennesker en demenssygdom. Der er i dag ca. 92.000 danskere, der lider af en demenssygdom. Det tal forventes at stige til over 164.000 i 2040. Risikoen for at få en demenssygdom stiger med alderen. En meget stor del af de mennesker, der lider af demens bor ikke i egnede boliger, der tager hensyn til deres sygdom.

Ældre, der ikke modtager hjemmepleje, har omkring dobbelt så mange indlæggelser på hospital som ældre, der modtager hjemmepleje.

Enlige uden hjemmepleje ligger i snit i sygehussengen i 12,8 dage, men får de hjemmepleje, er det kun 6,7 dage – og enlige patienter uden hjemmepleje er i snit indlagt 2,5 gange på et år, mens antallet er nede på 1,2, hvis de har hjemmepleje.

Ældres mad

Folketinget har vedtaget et prisloft for den månedlige betaling for mad til ældre. I 2015 er loftet på 3.456 kroner om måneden for mad i plejeboliger og plejehjem. Der er en dokumenteret sammenhæng mellem nærende mad og ældres sundhedstilstand. Hvis ældre får ordentlig mad følger det derfor, at færre bliver syge og får brug for indlæggelse på et hospital eller anden behandling. Da prisloftet blev indført i 2009 lå 54 ud af landets 98 kommuner på loftet eller tæt på. I dag er det 74 kommuner, der kører helt op til loftet eller tæt på.

Man bør derfor diskutere om kvaliteten af de ældres mad står mål med prisen. På samme måde bør man diskutere, om loftet skal sættes

ned, da der ikke længere er tale om et decideret loft, men blot en pris der gælder hele landet. Man bør i højere grad holde øje med kvalite-

ten af maden til ældre. Prisen for ældres mad bør sættes ned, da de fleste kommuner nu ligger tæt på det maksimale loft for betaling.

Reformerne på det sociale og beskæftigelsesrettede område

Talrige reformer af ydelser og ordninger skulle skaffe flere i arbejde, og spare penge på offentlige budgetter. Indtil nu har de først og fremmest øget uligheden.

De sidste fem år har reformerne af social- og beskæftigelsesområdet skyllet ind over landet, med store konsekvenser. Fra dagpengereformen i 2010 over tilbagetrækningsreformer, førtidspensionsreform, kontanthjælpsreform og adskillige andre.

Fælles for reformerne er et ønske om dels at spare penge på de offentlige budgetter, dels at øge "arbejdsudbuddet" – altså mængden af arbejdskraft til rådighed og ikke udbuddet af arbejdspladser til rådighed for arbejdsløse borgere, som mange fejlagtigt tror.

Danskerne vil gerne arbejde

I forbindelse med indførelsen af mange af de nye reformer har argumentet været, at danskerne skal have et incitament til at arbejde. Udgangspunktet for diskussionerne synes til tider at være, at danskerne

i bund og grund er dovne og ikke gider arbejde med mindre man skruer ned for ydelserne.

FOA har fået Epinion til at spørge danskerne, om de ville tage et job med en løn, der efter skat svarede til dagpenge eller anden understøttelse – 6 ud af 10 danskere svarer, at det vil de. 18 % siger, at det vil de sandsynligvis ikke.

Den største modvilje mod at tage et job, hvor lønniveauet er på niveau med understøttelse, findes blandt befolkningen i Region Hovedstaden. Den mindste modvilje findes i Region Nordjylland.

Epinion-undersøgelsen afliver myten om at Danmark er befolket af Dovne Robert-typer, som hellere vil leve på understøttelse end at tage et lavt lønnet job.

Samtidig viser en beregning, som AE Rådet har lavet for FOA, at det absolut godt kan betale sig at arbejde i stedet for at være på kontanthjælp. Også selvom jobbet er et lavtlønsjob.

Et par med 3 børn har fx 3.626 kroner mere til rådighed efter skat, hvis de får job inden for de lavstlønnede af FOAs-faggrupper (fx uflaglært sosu-medarbejder eller pædagogmedhjælper).

Dagpengereform

En markant del af VK-regeringens genopretningspakke fra 2010 var dagpengereformen, der fra 2013 skar dagpengeperioden ned fra 4 til 2 år, og forlængede genoptjenningsperioden fra 6 til 12 måneder.

Prognosen var 13.000 flere i arbejde og 3 mia. kr. i offentlige besparelser om året, og det blev anslået, at

2.000 til 4.000 ville miste retten til dagpenge om året.

Den del viste sig at være groft undervurderet. Ifølge den seneste opgørelse fra AK Samvirke er 54.000 arbejdsløse løbet tør for ret til dagpenge, og af dem står ca. 10 % helt uden personlig indtægt overhovedet.

De er hverken i arbejde, på kontanthjælp eller modtager en af de midlertidige ydelser, der siden er blevet vedtaget for at afbøde konsekvenserne af dagpengereformen, og de har ikke forladt arbejdsmarkedet ved at gå på pension eller efterløn.

Dagpengereformen har haft en dramatisk effekt på uligheden. Dels har de mange, der har mistet dagpengeretten bidraget til, at der efter reformen er flere økonomisk fattige i Danmark, dels har den øget utrygheden markant, særligt i den

del af befolkningen, hvor arbejdsløshed altid er en aktuell risiko.

Tilbagetrækningsreform

Med tilbagetrækningsreformen fra 2011 blev der lavet afgørende om på, hvornår og hvordan danskerne forlader arbejdsmarkedet efter endt arbejdsliv. Først og fremmest bliver pensions- og efterlønsalderen efter reformen løbende sat op med et halvt år ad gangen, så pensionsalderen i 2022 er 67 år. Målet er et forstørret arbejdsudbud på 65.000 personer i 2020, forbedrede offentlige finanser for 18 mia. samme år, en styrkelse af den finanspolitiske holdbarhed med knap 10 mia. og endeligt en øget velstand på 47 mia. kroner også i 2020.

For at kompensere lønmodtagere, der er kommet på arbejdsmarkedet i en ung alder, og som har haft særligt hårdt og nedslidende arbejde,

indførte man med reformen seniorførtidspensionen. Den skulle sikre, at den forhøjede pensionsalder ikke gik for hårdt ud over lønmodtagere, der var tidligt nedslidte. Seniorførtidspensionen skulle gøre det enklere for lønmodtagere, der har været mindst 25 år på arbejdsmarkedet, at få førtidspension.

Seniorførtidspensionen virker dog indtil videre slet ikke som et reelt alternativ til efterløn og førtidspension, som det så ud før reformen. I løbet af det første år med seniorførtidspension, har kun 170 personer fået tilkendt ydelsen – en dråbe i havet af nedslidte danskere på arbejdsmarkedet.

At seniorførtidspensionen er en væsentligt lavere ydelse end efterlønnen er kun med til at øge uligheden yderligere. En typisk LO-familie, hvor den ene ægtefælle kommer på seniorførtidspension får 15.000 kroner mindre årligt. Er den ene ægtefælle funktionær er der 26.000 kroner mindre, end hvis pensionisten var på efterløn.

Reform af førtidspension og fleksjob

Kort sagt handler reformen af førtidspension og fleksjob om at få flere i ordinært arbejde eller fleksjob og færre på førtidspension. I stedet for at tilkende førtidspension direkte, skal ansøgerne rehabiliteres og gen-erhverve erhvervsevnen, hvis det på nogen måde er muligt. Dette skal ske gennem såkaldte ressourceforløb på en lav ydelse – mellem 60 og 80 % af dagpengesatsen.

Derudover bliver adgangen til førtidspension for personer under 40 år begrænset kraftigt. Det kan kun ske, hvis der er dokumentation for helt særlige forhold, der forhindrer at arbejdsevnen kan forbedres.

Reformen trådte i kraft i 2013, og indtil videre har praksis langt fra levet op til målsætningerne. I årene op til 2013 faldt antallet af tilkendte førtidspensioner med omkring 10.000, og for at kompensere for det, skulle antallet af ressourceforløb være på 14.500 om året – det har dog slet ikke været tilfældet. I 2013 startede 2.291 borgere i et ressourceforløb og året efter var

det tal steget til 7.877, eller godt halvdelen af det planlagte antal.

Når man tilkender langt færre førtidspensioner, og samtidig ikke rehabiliterer de borgere, der ellers ville være blevet pensioneret før tid, så ender flertallet af de borgere med en lav eller slet ingen ydelse og lige så langt fra arbejdsmarkedet, som de hele tiden har været. Det øger uligheden.

Reform af kontanthjælp

Hvis man kan, så skal man. Sådan kunne mottoet for kontanthjælpsreformen lyde, hvor fokus særligt var på at få yngre kontanthjælpsmodtagere i beskæftigelse eller i gang med en uddannelse. Midlerne var at hæve aldersgrænsen for, hvornår man i systemet bliver betragtet som ung, til 30 år, og afskaffe kontanthjælpen for alle under denne nye ungdomsgrænse.

I stedet for kontanthjælp indførtes en uddannelseshjælp, som er på niveau med SU. Bliver man vurderet som "Uddannelsesparat" er det, hvad man kan få til livets oprethol-

delse, og har man ikke en uddannelse, bliver man pålagt at tage en. Er uddannelsespapirerne og arbejdsevne på plads, står den på nyttejob.

Er man ikke uddannelsesparat, men i stand til at deltage i aktivering, kan man som under 30-årig modtage et aktivitetstillæg, der bringer ydelsen op på kontanthjælpsniveau, men først efter 3 måneders aktivitet.

Reformen trådte i kraft i januar 2014, og erfaringerne fra det første år er, at reformen har givet en stærkt øget ulighed, med en stor gruppe udsatte yngre mennesker som de absolutte tabere. Der er meget stor forskel på, hvordan kommunerne visiterer de unge, og afgørelsen, som borgerne ikke kan klage over, har stor betydning for indkomst og levestandard.

Den meget lave uddannelsesydelse gør det vanskeligt at få et hverdagsbudget til at hænge sammen, for modtagerne har ikke de samme muligheder for billigere bolig, studielån eller rabatter, som SU-mod-

tagere har. Og de almindelige dagligvarer er ikke billigere, fordi man er under 30 år og uden uddannelse.

Reformen af ankesystemet

Fra juli 2013 var der kun én klageinstans på det social- og beskæftigelsesrettede område, nemlig Ankestyrelsen. Der træffes alle klagesager inden for området, men den nye styrelses arbejde har fra begyndelsen været præget af lange sagsbehandlingstider. I 2014 var behandlingstiden oppe på mellem 8 og 10 måneder, og ofte endnu længere. Det er et væsentligt retssikkerhedsproblem for de berørte borgere, og det bidrager til øget forarmelse og ulighed.

Folk, der f. eks. har mistet en offentlig ydelse kan altså vente i op imod et år på at få svar på, om afgørelsen er korrekt, og kan stå fuldstændig uden forsørgelsesgrundlag i perioden – og det går særligt hårdt ud over de grupper, der i forvejen har den svageste økonomi og som har sværest ved at argumentere for deres sag.

Reformerne på det specialiserede sociale område

Med fleks- og førtidspensionsreformen er det blevet væsentligt sværere for borgere med handicap at få tilkendt førtidspension. Først og fremmest rammer det gruppen af borgere, der ikke er fyldt 40 år. De fastholdes i aktiveringsforløb m.v., som de på grund af deres handicap reelt ikke er i stand til at deltage i.

For en borger på bosted, betyder det, at samtidig med, at man er afhængig af døgnbaseret socialpædagogisk hjælp for at kunne fungere i sin hverdag, så stilles der samtidig krav om, at man skal indgå i uddannelse eller aktiveringsforløb – på lige fod med borgere uden socialpædagogiske behov.

Ethvert menneske skal have mulighed for at realisere sig og anvende sine ressourcer. Men det tyder på en stor ulighed, når man forud for fleks- og førtidspensionsreformen ikke forventede en reduktion af antallet af tilkendte førtidspensioner for handicappede borgere, men i dag

kan se et stort fald i tilkendelse af førtidspension til denne gruppe.

På bostederne skaber dette en række udfordringer for medarbejderne. De kender borgeren allerbedst og har en faglig viden om, hvad borgeren formår og hvilke ressourcer borgeren har, og kender borgerens udvikling. Men med fleksreformens virke, kan de vanskeligt hjælpe borgeren med at søge pension, da det sjældent er en mulighed udenom ressourceforløbene.

Afspecialisering

Siden kommunalreformen har det specialiserede socialområde været yderst presset.

Hele området hviler på den store udfordring, at den enkelte kommune med den ene hånd skal foretage en faglig vurdering med udgangspunkt i borgerens individuelle behov, mens den samme kommune med den anden hånd skal betale for den faglige indsats.

Tabel 3 Nye tilkendelser af førtidspension, 3. kvartal 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Hele landet					
Gr 1 Psykiske lidelser	2.075	1.807	1.405	401	527
Gr 2 Bevægelsesapparatsygdomme	800	737	554	136	527
Gr 7 Medfødte misdannelser	28	29	31	17	13
Gr 8 Ulykkestilfælde, vold mv.	155	108	129	31	27

Kilde: Ankestyrelsen.dk

Meget tyder på, at det betyder, at mange handicappede borgere ikke visiteres til det tilbud, som de har behov for, da økonomi går forud for den faglige indsats som borgeren har behov for²¹. Det har store konsekvenser for borgerens udviklingsmuligheder og livskvalitet.

Tendensen indeholder en generel stor fare for en yderligere afspecialisering af det specialiserede socialområde, hvor økonomi går forud for faglig indsats.

²¹ Kilde: "Undersøgelse blandt døgninstitutioner og opholdssteder for børn og unge - belægning, økonomi og hjemtagelser". Socialpædagogerne, LOS (Landsforeningen af Opholdssteder) og FADD (Foreningen af Danske Døgninstitutioner). Januar 2012.

Afspecialiseringen har ligeledes konsekvens for medarbejderne. De skal hjælpe borgeren uden at have kompetencerne til at yde denne faglige hjælp, og uden at tilbydes kompetenceudvikling eller uddannelse i forhold til at kunne varetage opgaven.

KORA har i august 2014 fremlagt, at kommunerne indkøbte 10,7 % færre botilbudspladser til handicappede og sindslidende hos eksterne leverandører i 2012 end i 2010²².

²² Kilde: Botilbud - stadig en handelvare? KORA, august 2014

Bevægelsesfrihed

Borgere på bosteder er truet på deres ret til at kunne bevæge sig frit rundt.

Mange borgere modtager ikke ledsagelse, selvom de har brug for det. Det har en rundspørge blandt FOAs medlemmer vist. Dermed kan de opleve at være indespærret, fordi kommunen ikke vil betale for ledsagelse eller beskyttet beskæftigelse uden for bostedet. Det er vigtigt, at vi ikke opretter parallelsamfund, hvor handicappede indespærres bag tykke institutionsmure. Vi skal søge et mangfoldigt samfund, hvor borgere på bosteder også er inkluderet i hverdagsbilledet og hvor borgeren har indflydelse på sit eget liv.

På baggrund af kommunernes spareiver, er borgere på bosteder i fare for at økonomi går forud for fagligt behov. Kommunerne ønsker at kunne vælge hvad der er bedst for borgeren ud fra et økonomisk sigte.

Medarbejderne er ikke uddannet til at kende servicelovens voksenbestemmelser og er der ingen stærke pårørende, der kan hjælpe borgeren, så er borgerens retssikkerhed stærkt truet. Det er for eksempel i forhold til borgerens ønske om, hvor borgeren ønsker at bo, ønsker at foretage sig i sin hverdag og ønsker at udvikle sig til.

FOA-medlemmer fortæller om ledsagelse

FOA gennemførte i juli 2014 en medlemsundersøgelse omkring *ledsagelse, som viste, at borgere, der har brug for socialpædagogisk ledsagelse ikke modtager denne, selvom kommunerne er forpligtet til at sikre borgerne på landets bosteder socialpædagogisk ledsagelse. I november 2014 offentliggjorde KL en undersøgelse, der nedslående viste, at blandt landets 98 kommuner, svarede 18 kommuner, at serviceniveauet for ledsaget ferie er nul dage om året, og 17 kommuner svarede nul dages ledsagelse til fritidsaktiviteter.

Børns ulighed

Den negative sociale arv vejer tungt, og uligheden i barndommen trækker spor langt op i voksenlivet

Børn, der vokser op i socialt udsatte hjem med lavt uddannelsesniveau, dårlig økonomi og langvarig arbejdsløshed, har som voksne stor risiko for selv at gentage samme mønster.

Uligheden går i arv, og i mange år har tendensen desværre bevæget sig den gale vej. Andelen af unge, der brød den negative sociale arv faldt fra 60 til 50 % i løbet af 00'erne, men de nyeste tal²³ tyder lykkeligvis på et muligt vendepunkt.

Andelen af unge med ufaglærte forældre, der brød den negative sociale arv, steg for første gang i mange år fra 50 % i januar 2014 til 52 % i januar 2015.

²³ AE, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd [2. april 2015]. Hver anden ung med ufaglærte forældre får ikke en uddannelse.

Den sociale ulighed afspejler sig både i børns trivsel og hvordan de klarer sig i skolen. Analyser på baggrund af data fra SFI's Børneforløbsundersøgelse²⁴ tyder på, at jo dårligere familiens forsørgelsesgrundlag er i form af økonomisk formåen og beskæftigelse, desto ringere klarer børnene sig i sproglige og logiske tests. Ligeså foruroligende ser man, at andelen af børn, der trives på almindelig vis, er væsentlig mindre blandt de børn, der kommer fra hjem, hvor den økonomiske situation opleves som dårlig end hvor den vurderes som god. Der er over dobbelt så mange børn med lav trivsel blandt de børn, hvor moderen er arbejdsløs end hvor hun er i arbejde.

²⁴ SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Årgang 95 - Forløbsundersøgelsen af børn født i 1995, <http://www.sfi.dk/forside-11400.aspx>.

Det er velkendt, at den tidlige indsats bl.a. i form af gode daginstitutioner kan være med til at løfte socialt udsatte børn. Det er derfor vigtigt at sikre gode vilkår for arbejdet med disse børn i dagtilbuddene. FOAs medlemmer arbejder i dagplejen, i børnehaver, vuggestuer og integrerede institutioner samt klubber og SFO'er og hele 86 % oplever social og økonomisk ulighed blandt de børn, de arbejder med. 70 % af medlemmerne peger på utilstrækkelige normeringer som et problem i arbejdet med disse børn. Flertallet fremhæver da også normeringer som et af de vigtigste redskaber til at bryde den negative sociale arv. Cirka halvdelen føler

heller ikke, at der er tid nok til samarbejdet med forældrene, hvilket ellers er særligt vigtigt for netop denne målgruppe.

Udviklingen af antallet af børn i offentlige og private pasningstilbud er foruroligende og udfordrende for den sociale mobilitet i Danmark. Antallet af børn i private daginstitutioner er steget fra cirka 7.000 i 2007 til 18.000 i 2015. Da det hovedsagligt er forældre med en lang videregående uddannelse, der sætter deres børn i private daginstitutioner, bidrager denne udvikling til at fastfryse børn i sociale klasser. Tilmed forringer det chancen for positive "kammeratskabseffekter",

dvs. at børn fra svage socioøkonomiske hjem "trækkes op", når de omgås børn med en bedre social baggrund end sig selv.

Katalog over FOA-forslag til at forhindre ulighed i Danmark

Alle FOAs forslag til at gøre Danmark til et mindre ulige samfund.

Ældre

Livsvilkår blandt ældre

- Hver kommune skal have en værdighedspolitik. Det vil skabe bedre fokus på den enkelte borgers ønsker og behov og modarbejde ulighed.
- Der skal holdes skarpt fokus på, om kommunerne bruger rehabilitering som nedskæringsmetode, der efterlader sårbare ældre i ensomhed.
- Når en borger visiteres til hjælp, skal der være et særligt fokus på borgerens sociale situation, så ensomhedens konsekvenser kan modvirkes.

De demente

- Der skal udarbejdes en national handlingsplan i forhold til demens, der baserer sig på en koordineret indsats og prioriterer demens, som en kritisk sygdom.

- Der skal afsattes flere penge og ressourcer til forebyggelse, behandling, pleje og omsorg af de demente.
- FOA arbejder med demens i Demensalliancen. Alliancen har en række forslag til at skabe et bedre liv for demente og deres pårørende:
 1. Bedre sygdomsforløb for personer med demens.
 2. Bedre støtte til demenspatienter og pårørende.
 3. Flere demensindrettede boliger.
 4. Kompetenceloft til personaler.
 5. Mere oplysning, forskning og forebyggelse.

Ældre medicinske patienter

- Der skal laves en ny handleplan for den ældre medicinske patient. Vi er ikke i mål endnu, og der kommer flere ældre medicinske patienter i de kommende årtier.
- Fokus skal rettes mod de særligt

- sårbare grupper. Eksempelvis de ensomme ældre medicinske patienter.
- Vi skal have et styrket fokus på tidlig opsporing og styrket samarbejde på tværs af sektorer fx mellem sygehus og hjemmepleje.
- Det skal sikres, at der er tilstrækkelig støtte og behandling i kommunerne til ældre medicinske patienter blandt andet gennem kompetenceudvikling af medarbejderne.

Kost og ernæring

- Vi skal løbende holde øje med kvaliteten af maden til ældre.
- Prisen for ældres mad skal sættes ned, da de fleste kommuner nu ligger tæt på det maksimale loft for betaling.

Medicin

- Tilskuddet til medicin skal gives jævnt hen over året og ikke – som i

dag – stiger hen over året.

- Vi skal tilbyde svage ældre, der modtager medicin, en gennemgang af deres medicin og hjælp til at korrekt brug af medicin.
- Medicingennemgangen skal ske i samarbejde mellem ældreplejen, lægerne og apotekerne.

De frivillige

- Der skal skelnes skarpt mellem visiterede ydelser og ikke-visiterede ydelser til de ældre. Det er afgørende, at de frivillige tilfører noget ekstra.
- På de enkelte arbejdspladser skal der laves retningslinjer for brug af frivillige og for samarbejdet med de frivillige.
- Der skal laves en indsats for at frivillige også er noget for de ensomme og svageste ældre. Der skal udvikles modeller, projekter og indsatser, der eksperimenter med dette felt.

Sundhed

- Sundhedsvæsenet skal kompensere for den sociale ulighed i danskernes sundhed, hvor direktøren og social- og sundhedsassistenten ikke lever lige længe. Det danske sundhedsvæsen skal arbejde for større lighed i sundheden ved at behandle borgerne forskelligt. Der skal investeres i målrettet forebyggelse
- Vi skal hjælpe de mennesker, som skal have hjælp, til et sundere liv. Den nedslidte rengøringsassistent skal have mere fokus end den maratonløbende jurist.
- Langt flere penge skal gå til forebyggelse. Det vil være en langsigtet investering, som kommer mange gange igen.

Sundhedsvæsenets succes skal ikke længere måles i antallet af behandlinger

- Der er i det danske sundhedsvæsen for meget fokus på antallet af behandlinger. Der skal også i stedet sættes spot på pleje, de gode patientforløb og undgåede behandlinger.

Pensionsalderen bør justeres

- Restlevetiden og de sidste gode leveår er i øjeblikket skævt fordelt. Det bør Folketinget tage højde for, når pensionsalderen skal justeres i 2015.

Der skal sættes fokus på børnene

- De er fællesskabets ansvar. Familierne skal støttes til at skabe en sund barndom. Ligesom vi har undervisningspligt herhjemme, bør vi også fremover have større fokus på både forældrenes og fællesskabets ansvar for, at grundlaget for de store livsstilssygdomme ikke skabes i barndommen.

Der skal skabes sammenhæng i behandlingen og mellem primær- og sekundærsektoren

- Ressourcesvage mennesker har svært ved at orientere sig i det danske sundhedsvæsen. Lige fra besøget hos den praktiserende læge og videre i systemet støder de på barrierer, der bl.a. handler om dårlig kommunikation og manglende omsorg. Når patienten kommer i behandling, skal der, uanset sygdommens karakter, sikres 'pakkeforløb' og et bredt syn på patientens helbredstilstand.

Sundhedsvæsenet skal stille det stærkeste hold

- Og der skal tænkes i opgaveglidning og LEONprincippet. Det er vigtigt, at sundhedsvæsenet sikrer en bred vifte af personalegrupperne på sygehusene, så pleje og omsorg og patientkontakten opprioriteres og relevante personalegrupper står for de relevante opgaver på de rette niveauer.

Særligt udsatte grupper og særlige arbejdspladser skal tilbydes målrettede helbredstjek

- Derved opnås større lighed og mulighed for i rette tid at opdage symptomer på nogle af de store livsstilssygdomme. Helbredstjek skal ikke tænkes for snævert, men tilbydes på forskellige måder både i praksis, men også ved tjek på arbejdspladser med andre personalegrupper og i form af selvvalgte helbredstjek.

Arbejdspladsen som sundhedsarena

- FOA, KL og PenSam afholdt i foråret 2014 en konference under overskriften: Mere lighed i sundhed – arbejdspladsen som sundhedsarena. Pointen var, at arbejdspladserne er vigtige i forebyggelsen af sygdomme. Både som et fællesskab, der kan fremme gode vaner, sund kost, men også gennem motion og bevægelse. Der bør især fokuseres på de arbejdspladser, som rammes af ulighed i sundhed.

Demens

- FOA, Alzheimerforeningen, Ældre Sagen og PenSam afholdt et demenstopmøde i efteråret 2014. Topmodet anbefalede en koordineret national indsats på demensområdet, der skal involvere alle relevante ministerier på tværs af sundheds- og socialområdet. Demensindsatsen skal være målrettet, som at andelen af demente i hver årgang skal reduceres med 10 %, at alle med demens skal udredes på baggrund af de kliniske retningslinjer på området, og at den gennemsnitlige levealder med demens skal forlænges med 1 år.

Ny og bedre rådgivning til arbejdspladser om arbejdsmiljø

- Der skal etableres et nyt rådgivningssystem med øget fokus på psykisk arbejdsmiljø og ergonomisk arbejdsmiljø, og hvor forebyggelse er i centrum.

Bedre forebyggelse af vold og trusler, bl.a.:

- Bekendtgørelse om arbejdsrelateret vold (bl.a. med en bestemmelse om vold og alenearbejde).

- Lovpligtig kvalitetssikret uddannelse i voldsforebyggelse til både medarbejdere og ledere i brancher, hvor der er en konstateret voldsrisiko.

Styrkelse af Arbejdstilsynets tilsyn med psykisk og ergonomisk arbejdsmiljø:

- Flere ressourcer til Arbejdstilsynet, som skal sikre flere og grundigere tilsyn med psykisk og ergonomisk arbejdsmiljø.
- Øgede beføjelser til Arbejdstilsynets tilsyn med psykisk arbejdsmiljø. I dag kan Arbejdstilsynet f.eks. ikke give påbud om samarbejdsproblemer, uløste konflikter, uhensigtsmæssige forandringsprocesser samt manglende mening i arbejdet.

Fokus på alenearbejde:

- Det skal gennem lovgivning sikres, at ingen arbejder alene, når der er risiko for vold.
- Hvor alenearbejde ikke er hensigtsmæssigt for medarbejderen eller borgeren, skal omfanget begrænses.
- Medarbejdere, som arbejder alene,

skal sikres støtte og sparring, herunder tilbud om systematisk supervision.

Mindre ulighed blandt børn

Brud på den negative sociale arv

Minimumsnormeringer i dagtilbud

- Der lovfastsættes grundnormeringer i landets dagtilbud. Den konkrete normeringsfastsættelse skal stadig være et kommunalt ansvar, men normeringerne skal ikke kunne ligge under den grundnormering der er fastsat i loven.
- I daginstitutioner skal der højst være 3 0-2-årige børn pr. medarbejder og højst 6 3-5-årige børn pr. pædagogisk medarbejder.
- I SFO eller fritidshjem skal der højst være 10 6-10-årige børn pr. pædagogisk medarbejder.
- I dagplejen bør en dagplejepædagog højst føre tilsyn med 50 børn.
- Der skal afsættes midler til finan-

siering af sociale normeringer i socialt belastede boligområder.

Uddannelse af personalet

- Der skal ske en kraftig forøgelse af dimensioneringen på den pædagogiske assistentuddannelse.
- Kommuner og regioner skal tilbyde alle ikke-pædagogisk uddannede medarbejdere orlov til en gennemføre uddannelsen til pædagogisk assistent, senest efter 3 års beskæftigelse på området.
- Pædagoger skal have adgang til videreuddannelse på diplomniveau og pædagogiske ledere skal have tilbud om diplomuddannelse i ledelse ved deres ansættelse.
- Der skal i øvrigt sikres god adgang til løbende efter- og videreuddannelse til alle pædagogiske medarbejdere.

Dagtilbud skal drives i offentligt regi

- Dagtilbudsloven skal ændres, så det ikke længere er muligt at etablere sig som privat børnepasser eller etablere private daginstitutioner. For at sikre kommunernes mulighed for at overholde pladsgarantien og medarbejder-

nes mulighed for fortsat beskæftigelse kan de private ordninger fortsætte i en overgangsperiode. Det skal fortsat være muligt at etablere selvejende daginstitutioner.

Børnefamiliernes økonomiske vilkår

Loft over SFO takster

- Der vedtages via lovgivning et loft over forældrebetalingen i skolefritidsordningerne, så reglerne for fritidshjem og skolefritidsordninger bliver ens. Loftet fastsættes til 25 % af driftsudgifterne.

Børns sundhed

Gratis sund mad i daginstitution og skole

- Dagtilbudsloven ændres, så alle børn i daginstitution tilbydes gratis mad. Et første skridt kan være indførelse af obligatoriske madordninger med en begrænset forældrebetaling.
-

Gratis fritidstilbud til børn med svag social og økonomisk baggrund

- Dagtilbudsloven ændres, så børn med svag social- og økonomisk baggrund tilbydes gratis kontingent til fritidsaktiviteter som sportsklubber og lignende.

Reformernes ulighed

Dagpengereformen

Det skal være nemmere at genoptjene retten til dagpengene

- Man skal hurtigere genoptjene retten til dagpenge ved en halvering af genoptjeningsperioden. Løntilskud, uddannelse og jobrotation skal tælles med i genoptjeningen af dagpengeretten.
- Der skal være et nyt menneske•syn i forhold til indsatsen for de ledige med mindre kontrol. Under aktive- ring skal der være ordinær overenskomst- mæssig løn, når man udfører ordinært arbejde.
- Der skal være perspektiv i den

aktive indsats gennem uddannelse og reel støtte og vejledning af den enkelte.

Tilbagetrækningsreformen

Reglerne for seniorførtidspension bør ændres, så de udgør et reelt grundlag for tidligere tilbagetræning for nedslidte

- Som bestemmelsen er udformet aktuelt kan kommunerne lade være med at anvende den efter intentionerne. Bestemmelsen bør give en reel rettighed, i stedet for at være proforma.

Reform af førtidspension og fleksjob

- Sætte en grænse for hvor længe en person kan være i ressourceforløb
- I princippet kan en person blive tilkendt mange på hinanden følgende ressourceforløb, også med det samme indhold. Dermed kan en ressourceforløbsydelse blive et eksistensvilkår i mange år. Der bør sættes en grænse for hvor mange år det i alt kan vare.

Kriterierne for at tilkende førtidspension til personer under 40 år, bør uddybes

- Præcisere hvornår der bør tilkendes førtidspension – også når man er under 40 år. Det er ikke rimeligt at indføre skjulte kvoter for førtidspension ved at hovedfokus er på at overholde økonomiske måltal for tilkendelser.

Ressourceforløb og dermed ressourceforløbsydelse bør anses som en stabil situation

- Når det anses som en stabil situation vil der blive bedre adgang til gældssanering, som kan bidrage til en mere overskuelig situation og dermed til en positiv udvikling.

Det bør blive muligt at søge om at få et ressourceforløb og at kunne klage over tilkendelse og afslag

- Så der gælder de samme retssikkerhedsmæssige principper for ressourceforløbsydelse og ressourceforløb, som der gælder for andre overførselsindkomster.

Give tilstrækkeligt og relevante ressourceforløb

- Nogle kommuner prioriterer stadig ikke en tilstrækkelig tværfaglig indsats i ressourceforløbene. Tilbuddene er ofte en gentagelse af tidligere tilbud og har et meget spinkelt indhold. Kommunernes incitament er ofte fremmes ved at yde højere refusion på ressourceforløbsydelse og indsatser i ressourceforløb.

Der bør sættes en grænse for, hvor mange sager en koordinerende sagsbehandler kan have

- Hvis den koordinerende sagsbehandler skal have den centrale rolle som intentionerne var, er det helt nødvendigt, at der gives tilstrækkeligt med tid til opgaven. Ellers bliver den koordinerende sagsbehandler ikke opfattet som den hjælp den skulle være, men en person mere som man skal forholde sig til.

Gør det nemmere at få et fastholdelsesfleksjob

- Det bør igen være muligt at overgå direkte fra ordinært arbejde til

fleksjob på samme arbejdsplads, når blot kriterierne for fleksjob opfyldes. Det vil bidrage til et øget antal fleksjob og færre der bliver skubbet ud af deres jobrelation.

Giv fleksjobberne løn for de timer, de arbejder

- Det er ikke rimeligt, at en person i fleksjob ikke er garanteret løn for de timer, der arbejdes. Hvis jobcenteret vurderer at en person kun arbejder med 50 %s effektivitet, vil aflønningen blive halveret, selve timetallet fastholdes. Arbejdsintensitetsbegrebet er uværdigt og bør afskaffes.

Personer i minifleksjob skal sikres en arbejdsgiverbetalt pension

- Det er urimeligt, at der ikke er taget højde for, at personer i minifleksjob får en så lille arbejdsgiverbetalt pension, at administrationsgebyret i pensionselskabet ikke engang kan blive dækket. Derfor skal personer der er ansat i minifleksjob, selv indbetale til en pensionsordning. Alle personer i fleksjob, også i minifleksjob, bør sikres reelle

overenskomstsikrede arbejdsstagerrettigheder.

Ankereformen

Ankestyrelsen bør nedbringe sine sagsbehandlingstider

- Socialministeriet bør som ansvarligt ministerium for Ankestyrelsen følge tæt op på, om Ankestyrelsen får nedbragt sine sagsbehandlingstider til de lovede måltal.

Kontanthjælpsreformen

Ungeydelse bør hæves

- Med finanslovsaftalen for 2015 hæves de lave ydelser til unge kontanthjælps- og uddannelseshjælpsmodtagere, der er for forsørgere. Dette bør gælde for alle, også de, der ikke er forsørgere.

Revalidering benyttes mere.

- Der er god effekt af revalideringsindsatsen. I 2013 var hele 46,7 % i beskæftigelse 12 måneder efter revalideringen var afsluttet. Tal fra

jobindsats.dk viser, at antallet af nytilkendte revalideringer og forrevalideringer næsten er halveret fra 2010 til 2013.

Sygedagpengereformen

Delvist syge skal sikres

- De, der er for raske til at modtage sygedagpenge og for syge til at modtage dagpenge, bør sikres en ydelse, så de ikke risikerer at falde helt ud af forsørgelses-systemet. Det er i samfundets interesse at bevare fokus på en indsats, der sikrer en afklaring for den enkelte og dermed en plads på arbejdsmarkedet.
- Sygedagpengene bør kun kunne ophøre, hvis en person kan genoptage hidtidig beskæftigelse eller stå fuldt til rådighed for a-kassen, så personen kan modtage arbejds-løshedsdagpenge.

Sygedagpenge ved gensygemelding

- Med sygedagpengereformen fra juli 2014 opstod der et hul i lovgivningen, så man mister retten til

sygedagpenge ved gensygemelding efter 22 ugers sygdom. Sygedagpengene bør være fleksible, så det er muligt at få ret til sygedagpenge, hvis man gensygemeldes fremfor den lave ressourceforløbsydelse, som det med ændringen blev muligt at få.

Reformerne på det specialiserede sociale område

Beskæftigelse og førtidspension for borgere på bosteder

- FOA foreslår, at man langt hurtigere end i dag afklarer om borgere på bosteder skal tildeles førtidspension uden om aktiverings- og ressourceforløb. Det kan foregå ved en screening af bosteder, som en særskilt og prioriteret indsats i de kommunale jobcentre. Således at borgeren vurderes individuelt i samarbejde mellem medarbejderens faglige viden om borgeren og jobcentret. Er borgeren i stand til at indgå i meningsfuld aktivering, uddannelse eller en form for beskæftigelse, skal borgeren have mulighed for at blive socialpæda-

gogisk understøttet i forhold til sit individuelle behov.

Borgerne på bosteders retssikkerhed og bevægelsesfrihed

- FOA foreslår, at der indføres et retskrav på 15 timer månedligt til alle handicappede borgere på bosteder eller lignende med behov for socialpædagogisk ledsagelse.
- FOA foreslår, at der indføres en bisidderordning til borgere på bosteder, således at borgeren altid kan få uvildig socialjuridisk bistand.
- FOA foreslår, at beskyttet beskæftigelse og samværstilbud altid er en ret for borgere på bosteder.

Stop for afspecialisering som værktøj til besparelser

- FOA foreslår en grundlæggende ændring af finansieringen på det specialiserede område. I første omgang foreslår vi, at refusionen lægges fast på det niveau, der gjaldt umiddelbart efter kommunalreformen på 25 % fra 0,4 mio. kr. årligt og 50 % fra 0,8 mio. kr. årligt. Midlerne skal komme fra den fælles finansierede refusions-

ordning og en sådan omlægning er derfor samlet set omkostningsneutral.

- Generelt foreslår FOA, at området skal tilføres ekstra midler, da det er et område i vækst og med stor økonomisk belastningsgrad.

Systemet

Der bør indføres en positiv incitamentsstruktur i refusionssystemet

- Kommunerne bør belønnes for at iværksætte de rigtige indsatser og for at få gode resultater.

Hvad skaber ulighed

Fleere jobs og mere rummelige arbejdspladser på private virksomheder.

- Private virksomheder skal løfte en større del af ansvaret for at ansætte i særlige ordninger. Dette vil være med til at åbne jobmarkedet mere for de, der har svært ved at komme ind.

JULI 2015

FOAs samlede ulighedsudspil

FOAs forslag til at skabe mere lighed

FOA kommer her med over 50 forslag til, hvordan man kan rette op på uligheden i Danmark, i denne opsamling på en lang række udspil, analyser og notater om ulighed, som er blevet produceret for at belyse ulighed i det forgangne år.

Uligheden er med de nyeste opgørelser desværre steget igen efter et par år med faldende ulighed. Det skyldes blandt andet skattelettelser. FOA mener, at regeringen skal sætte et mål om, at uligheden ikke må stige i landet og hvis uligheden stiger så skal der sættes aktivt ind med politiske tiltag, som reducerer uligheden.

FOA

Stauings Plads 1-3
1790 København V

Tlf: 46 97 26 26
www.foa.dk

FOA

FOA er Danmarks tredjestørste fagforening. Siden 1899 har vi kæmpet for bedre løn- og arbejdsforhold til vore medlemmer. Hovedopgaven er at indgå overenskomster, som sikrer en god løn samt moderne og ordnede arbejdsvilkår. Det er FOA, der aftaler din løn, dine tillæg, din arbejdstid, din pension, dine barselsregler, dine ferieregler og dine muligheder for uddannelse. Vores opgave i FOA er at slås for din tryghed. Ved at stå sammen i FOA, står hvert enkelt medlem meget stærkere. Og med den fælles styrke optræder vi slagkraftigt.